

Undervisnings- differentiering i praksis

Erik Damberg
Jytte Lau

CENTRALBIBLIOTEKET
4800 Nykøbing F.

**Undervisningsministeriet
Gymnasieafdelingen 1994**

Hvilke problemer ville man gerne løse via differentieringen?

Det problem, der har været mest påtrængende at få løst, har været klassernes/holdenes store spredning, hvad angår elevforudsætninger. Overgangen fra folkeskole til gymnasium og hf er fortsat et problemområde, som viser sig ved elevernes meget forskelligartede viden, færdigheder, abstraktionsevne, baggrund, modenhedsgrad og studietekniske formåen.

Undervisningsdifferentieringen har bl.a. haft til formål at tilgodese både de stærke og de svagere elevers faglige kvalifikationer og behov. Altså: at give eleverne udfoldelsesmuligheder, der er baseret på den enkelte elevs styrker (og svagheder). Og differentieringen er derfor ofte blevet benyttet til at give eleverne de fundamentale færdigheder i fx grammatik og matematik.

Men den er også blevet brugt til at løse pædagogiske problemer, fx i forbindelse med en klasse, der var præget af massive sociale og indlæringsmæssige problemer. Og differentieringen har været med til at skabe et tæt, pædagogisk lærersamarbejde omkring en den enkelte klasse, ligesom den har været med til at flytte nogle fastgroede lærerholdninger/-roller.

Et vigtigt formål for mange af forsøgets lærere har været, at differentieringen skulle være med til at styrke elevernes medansvar for indlæringen. Og man kan da også se af flere af projekterne, at det ikke havde kunnet lade sig gennemføre, hvis ikke eleverne og kursisterne havde taget fat på at lære dette.

Differentieringsmulighederne

I de eksempler, der blev omtalt på side 9, blev der differentieret på mange forskellige måder - og ud fra forskellige holdninger til, hvad der var det bedste i undervisningen.

Man kan differentiere på mange måder. Her er nogle områder, som med fordel kan kombineres med hinanden:

1. Arbejdsforms - eller organisationsdifferentiering
Både i form af klasseundervisning, gruppearbejde, pargrupper og individuel undervisning. Ikke alle behøver at arbejde på samme måde - og i samme organisationsform - som de andre. (Se bl.a. dobbeltgruppemodellen senere, hvor en del af klassen får klasseundervisning, mens de andre har mulighed for at arbejde i grupper eller enkeltvis).

2. Materialedifferentiering
Hvor man ved et varieret valg af materiale (bøger, audiovisuelle hjælpemidler, plakater m.v.) tilrettelægger undervisningen, så den kan tilpasses de forskellige elevers forudsætninger og indlæringsstile bedst muligt.

3. Metodedifferentiering
Hvor man ved at anvende forskellige metoder (fx kreative arbejdsformer eller mere eksperimentelle metoder) giver forskellige veje til at nå målene. Også for de motorisk begavede elever.

4. Måldifferentiering
Ikke alle elever har de samme mål. Hver elev har sine mål. Tit er de individuelle mål nogle specielle færdigheder, som den enkelte elev skal kunne opfylde for at nå frem til de fælles mål. Derfor kræver UVD, at læreren - sammen med eleven - bygger undervisningen op, så eleven ved at bruge sine styrkesider når frem til de fælles mål. De personlige mål skal altså være klare - og skal kunne relateres til de fælles mål.

I nogle situationer vil man måske vælge at give de forskellige grupper i klassen hver deres mål, som samlet - via opsamlingsprocessen - fører frem til de fælles mål.

5. Tempodifferentiering
Ikke alle elever lærer lige hurtigt. Hos nogle ser man en hurtig udvikling i indlæringen, efter de har fået tilstrækkeligt med tid til at sætte sig ind i, forstå og anvende det basale grundlag i den faglige disciplin.

Hos andre sker der ikke noget - men de har også en vis ret til at lære det, de nu kan nå at lære. Nøgleret er ofte tid og tålmodighed hos begge parter. Også de dygtige elever skal stimuleres, når de lærer tingene hurtigere end kammeraterne. Det kan også udnyttes positivt i klassefællesskabet.

6. Produktdifferentiering

Den enkelte elev kan have et produktkrav, der er anderledes end naboelovens. Eller de forskellige arbejdsgrupper kan fremlægge deres resultater på forskellige måder - fx nogle mundtligt, andre med plakater, en video, en sang, en artikel etc. Produktdifferentiering giver mulighed for i hvert fald formmæssigt at "spille på" elevernes styrkesider - og den fremmer ofte de affektive aspekter.

7. Interessedifferentiering

Her tilpasses differentieringen elevernes interesse. I et tekstlæringsfag kan nogle elever måske arbejde med en novelle af en bestemt forfatter, andre med digte fra en bestemt periode eller med filosoffer og teoretikere... - alt under samme tema. Eller i et naturvidenskabeligt fag kan nogle elever arbejde med et fagligt område ved at lave en øvelse om emnet, mens andre læser Tor Nørretranders, andre en videnskabelig artikel og atter andre opsøger praksis uden for skolen. Og det bliver så også en produktdifferentiering.

8. Taksonomidifferentiering

Her tilrettelægges undervisningen efter forskellige taksonomier: den kognitive (Bloom), den affektive (Krathwohl) og den affektiv-motoriske. (Man kan læse mere om de tre taksonomier i "Pædagogik og perspektiv"). Ideen med at differentiere i forhold til disse taksonomier er, at man kan komme ind på metakognition og konstruktivisme ved at anvende dem - og at man derved kan tilgodese en række meget forskelligartede elevtyper og indlæringsstile. Man kan ofte bygge bro til den kognitive forståelse via de andre.